

بررسی حمایت از حق اختراع بعنوان عامل تعیین کننده توسعه اقتصادی

علی بزرگ پور^۱

^۱ کارشناسی ارشد حقوق تجارت بین الملل انشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه
علامه طباطبائی

نویسنده مسئول: علی بزرگ پور

چکیده :

موافقتنامه تریپس اولین بار در دور اروگوئه مالکیت فکری را برای سیستم تجارت جهانی ارائه نمود. همگام با این امر کشورهای توسعه یافته سعی داشتند تا این موافقتنامه بیش از پیش مقبول کشورهای در حال توسعه افتد. بحث و بررسی های بسیاری در خصوص اثر حقوق مالکیت معنوی (IPRS) در توسعه اقتصادی وجود دارد. کشورهای توسعه یافته، مانند ایالات متحده، بیشترین حقوق مالکیت معنوی را در قوانین خود گنجانده اند، و در نتیجه، توجه به حمایت از مالکیت معنوی (IP) را برای تأمین مالی خود ضروری می‌پندارند. در مقابل اما، کشورهای کمتر توسعه یافته و در حال توسعه در برابر فشارهای کشورهای توسعه یافته برای پیوستن به تریپس و حمایت حداکثری از مالکیت فکری ابراز نگرانی می کنند که حمایت قوی از مالکیت فکری مانع توسعه اقتصادی آنها می شود.

از آنجا که جامعه بین المللی همچنان به دنبال یکپارچگی جهانی در خصوص حمایت از مالکیت فکری است، درک اثر حمایت از مالکیت فکری بر توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه ضروری به نظر میرسد. در این مقاله سعی شده است تا بررسی دقیق تری از اثرات حمایت از حق اختراع به عنوان یکی از شقوق مهم مالکیت فکری در حوزه مالکیت صنعتی انجام شود تا مشخص شود که آیا میتوان از موافقتنامه تریپس برای توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه نیز استفاده نمود. به نظر میرسد استفاده مطلوب از حق اختراع بیشتر بستگی به رویکرد و نحوه استفاده و پذیرش کشورهای در حال توسعه از آن دارد.

کلمات کلیدی: توسعه، تریپس، حق اختراع

مقدمه:

حمایت از حقوق مالکیت معنوی یکی از مهم ترین موضوعات در بخش سیاست های بکار گرفته شده توسط کشورها در سطح بین المللی بوده است. با تصویب موافقتنامه چندجانبه تریپس^۱ بحث های سیاسی و اقتصادی حول آن افزایش یافت که حمایت قوی از مالکیت فکری و حق اختراع به عنوان یکی از مهمترین عناصر مطرح شده در این موافقتنامه میتواند اخلاقی در روند توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه ایجاد نماید زیرا امکان کپی برداری شرکتهای داخلی کشورهای در حال توسعه را محدود مینماید و آنها امکان استفاده از فناوری های نوین جهانی شرکتهای سطح اول بین المللی را از دست خواهند داد. با این حال طرفداران حمایت قوی از مالکیت فکری استدلال میکردند که مزایای حمایت از مالکیت فکری بسیار وسیع تر بوده و این نواقص در برابر مزایای آن دیده نمیشوند. آنها استدلال می کردند که سرمایه گذاری خارجی ایجاد شده توسط شرکتهای چند ملیتی در کشورهای در حال توسعه حسن بزرگی است که معایب دیگر حمایت از مالکیت فکری را پوشش می دهد.

البته لازم به ذکر است که کشور میزبان نیز نقش اساسی در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی دارد، به این صورت که حد اقل مهارت هایی را نیاز دارد، یا نهادهای اجرایی فعالی را باید در دست داشته باشد، یا همچنین قانون گذاری های مناسبی را در زمینه مالکیت فکری باید دارا باشد. در واقع حقوق مالکیت فکری عرفا جنبه ملی دارند لذا ماهیت، حوزه، و تاثیرگذاری حقوق مالکیت فکری از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. از همین رو کشورهای دارای صنعت پیشرفته با حمایت قوی توسعه دهندگان صنایع در ابعاد مالکیت فکری سود کثیری را بدست می آورند در مقابل کشورهای فقیر ترجیح می دهند که حمایت ضعیفی را مدنظر قرار دهند تا بتوانند به حدی از توسعه دست یابند و دسترسی خود را به این تکنولوژی ها بیشتر نمایند.

¹ TRIPs

گفتار نخست: حمایت از حق اختراع عنصری ضروری برای توسعه

کشورهای توسعه یافته حامی حمایت از حق اختراع معتقدند پتنت ها (گواهی های ثبت اختراع) می توانند باعث کسب و انتشار اطلاعات جدید شوند. درواقع از نظر آن ها اگر مالکیت فکری در کشورهای در حال توسعه حمایت نشود، توسعه اقتصادی به دلیل عدم وجود حمایت از مالکیت فکری یا حمایت ناکافی آسیب می بیند. مصرف کنندگان ریسک استفاده از کالاهای بی کیفیت را به گردن میگیرند و خدمات معمولی مادون استاندارد را می پذیرند. نتیجتاً سرمایه گذاری شرکت های چند ملیتی از کشورهای در حال توسعه که به مالکیت فکری احترام نمیگذارند و آنرا اجرا نمیکنند دور خواهد ماند. عدم حمایت از حق اختراع همچنین ممکن است منجر به این امر شود که شرکت های بزرگ مجبور شوند تا از فعالیتشان در این کشورها دست بکشند و راهکارهای گسترش سرمایه گذاری در آن کشورها را متوقف نمایند. آن ها هم چنین حمایت از حق اختراع را محرکی برای نوآوری می دانند. این گروه معتقدند حمایت از حق اختراع برای توسعه تجارت بین الملل ضروری است زیرا آن را ابزاری می دانند که تضمین کننده منافع ناشی از سرمایه گذاری آن ها در حوزه تحقیق و توسعه است.^۱

به علاوه مخترعین داخلی، هنرمندان بومی آینده و شرکت های اقتصادی آسیب خواهند دید به این دلیل که عدم حمایت از مالکیت فکری مانع نوآوری و توسعه فرهنگی چنین کشورهایی می باشد. کشورهای در حال توسعه با مالکیت فکری ضعیف در بدست آوردن فناوری های پیشرفته ناکام خواهند ماند به این دلیل که شرکت های چند ملیتی از انتقال چنین فناوریهایی به آن کشورها جلوگیری می نمایند. متعاقباً کشورهای در حال توسعه در طول زمان مجبور به توسعه تکنولوژی های خود هستند که می تواند زمان بر و پرهزینه باشد.^۲

استیگلیتز بیان میدارد تجارت جهانی می تواند تأثیر مثبت و مهمی در توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه داشته باشد. تعدیلات اساسی سیستم تجارت جهانی برای پیشبرد منافع کشورهای در حال توسعه نیاز است و این سیستم تجاری جدید باید به کشورهای در حال توسعه آزادی گسترش سیاستهایی که برای برآورده نمودن شرایط ویژه اشان مناسب باشد را اعطا کند، همچنین این سیستم باید منصفانه و مربوط به مسائل توسعه ای و جنبه های تجاری باشد. از نظر او مالکیت فکری مهم است اما نباید خیلی هم مغرضانه نقش آن را بزرگ جلوه نمود.^۳

به طور کلی موارد زیر را می توان از استدلالات کشورهای توسعه یافته برای پذیرش موافقتنامه تریپس دانست:

الف. حمایت از حق اختراع کاتالیزور توسعه

با اینکه کشورهای توسعه یافته به طور موفقیت آمیزی از مزایای حمایت از حق اختراع در راستای پرورش فناوری های مبتنی بر اقتصادشان استفاده نمودند اکثر کشورهای در حال توسعه هنوز درگیر تفسیر، ارزیابی و درک مزایای آن برای رشد اقتصادی و توسعه خود هستند.

توسعه یک کشور بستگی به عوامل متعددی، از جمله رشد اقتصادی دارد. برخی افراد چون شهید علی خان^۴ معتقدند که حمایت از مالکیت معنوی (مخصوصاً حق اختراع) ستون اصلی سیاست اقتصادی مدرن و کاتالیزور توسعه است.^۵ حمایت از حق اختراع در بازار جهانی باعث افزایش رقابت می شود و تسریع رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه را در پی دارد.^۶

همانطور که میدانیم توسعه فناوری جدید ابزار مهمی برای بهبود رقابت در کشورهای در حال توسعه در بازار جهانی است. با این حال، به منظور استفاده از فناوری های نوظهور به عنوان ابزاری برای توسعه اقتصادی، کشورهای در حال توسعه میبایست مهارت های نیروی کار خود را افزایش دهند.

¹ Magic, Peter, International Technology Transfer, & Intellectual Property Rights, 2003, p5

² Olwan, Rami.M (۲۰۱۲) "IP and DEVELOPMENT, Theory and Practice", springer, Faculty of Law, Queensland University of Technology (QUT), p132-133

³ Stiglitz, Joseph E. 2008, Economic University Professor, Columbia University, FOUNDATIONS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS, DUKE LAW JOURNAL, p1724

⁴ Shahid Ali Khan

⁵ Imam, Ali, 2005 how patent protection helps developing countries, Aipla Quarterly Journal, Volume 33, Number4, p380

⁶ Shahid Alikhan, 2000, Socio-Economic Benefits of Intellectual Property Protection in Developing Countries, WIPO library, p2

لذا بر همین اساس برخی معتقدند کشورهای در حال توسعه میبایست توجه بیشتری به موافقتنامه چند جانبه تریپس نمایند و از حق اختراع حمایت قوی به عمل آورند تا جریان های سرمایه گذاری های خارجی را به کشور خود تشویق نمایند. این عده برای عقیده خود شواهدی را نیز ارائه میدهند از جمله اینکه معتقدند کشورهای در حال توسعه ای که به موافقتنامه تریپس پیوستند و سیستم حمایت از حق اختراع را در کشور خود اصلاح نمودند رشد اقتصادی و ورود سرمایه گذاری خارجی را در نتیجه این امر تجربه نمودند. به عنوان مثال میان سالهای ۱۹۸۸-۱۹۹۵ حدود ۴۲۵ میلیارد دلار در کشورهای در حال توسعه در زمینه تجهیزات فنی و کارخانه جات سرمایه گذاری شده است. بر همین اساس شاید بتوان حمایت از «مالکیت معنوی» را یک کاتالیزور در توسعه اجتماعی، فرهنگی و فنی و اقتصادی دانست.^۱

ب. حمایت قوی تر از حق اختراع برای هزینه پایین تر محصولات دارویی و تسهیل دسترسی به آن

صنایع شیمیایی و دارویی همیشه با توسعه سیستم حمایتی حق اختراع در ارتباط بودند. پتنت ها در صنعت دارو اهمیت بیشتری نسبت به سایر صنایع دارند که دلیل آن از طرفی هزینه بسیار بالای تولید محصولات دارویی و از طرف دیگر سهولت کپی برداری از این محصولات در صورت ورود به بازار است. تولید و توسعه یک داروی معمولی ممکن است تا ۸۰۰ میلیون دلار هزینه در بر داشته باشد لذا شرکتهای فعال در این حوزه مشتاق به گسترش تحقیق و توسعه در این زمینه در کشورهای در حال توسعه ای که دارای سیستم حق اختراع ضعیفی باشند نیستند؛ بنابراین برای جذب جریان تحقیق و توسعه میبایست اصلاحاتی در سیستم حمایت از پتنت کشورهای در حال توسعه ایجاد گردد.^۲

مهمترین نگرانی کشورهای در حال توسعه بر این مبناست که حق اختراع قیمت محصولات دارویی را افزایش میدهد، از رقابت میان بنگاه ها جلوگیری میکند و دسترسی به این محصولات را محدود می نماید. علاوه بر تاثیر حق اختراع بر قیمت داروها، تاثیر این حمایت بر تولید داروهای عمومی^۳ نیز به عنوان دلیلی برای عدم دسترسی به داروهای ضروری مطرح شده است زیرا با اعمال این حمایت بر داروهای ژنریک (عمومی) محدودیت دسترسی برای کشورهای در حال توسعه ایجاد می گردد درواقع با توجه به افزایش سطح بیماری هایی چون دیابت، سرطان بیماریهای قلبی و... در کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته نیاز به داروهای ارزانتر میتواند گشا باشد و سطح درمان را در بازارهای کم درآمد برخی کشورها تا حد متناسبی افزایش دهد^۴ که با استناد به بند یک ماده ۲۷ موافقتنامه تریپس این استدلال قوت یافت زیرا این بند کشورها را ملزم به شناسایی حق اختراع در زمینه دارو میکند.

تجربه آفریقای جنوبی در این زمینه مثبت نظر کشورهای در حال توسعه است، در سال ۱۹۹۰ بیش از ۸۰ شرکت دارویی در آفریقا فعالیت داشتند. در سال ۱۹۹۷ و در پی اصلاحات ایجاد شده در قانون اختراعات آفریقا برای تبعیت آن از موافقتنامه تریپس، شرکتهای تجاری از طریق دادگاه ها بر دولت فشار آوردند. پس از ادغام های متعدد و محدودیتهای بسیاری که بر تولید دارو مطابق موافقتنامه تریپس وارد شد، بسیاری از شرکتهای تولید کننده مجبور به بستن بنگاه های تولیدی خود شدند.^۵

البته از سویی دیگر استدلالاتی مبنی بر احتیاج به حق اختراع در زمینه محصولات دارویی وجود دارد تا سرمایه گذاری، تحقیق و توسعه و انتقال فناوری را ارتقا دهد.^۶ محققان بسیاری در این زمینه تحقیقات گسترده و وسیعی انجام دادند، یکی از این محققان ادوین منسفیلد^۷ بود که ارتباط مستقیم میان معرفی اختراعات در زمینه دارویی و سیستم حمایت از پتنت را آشکار نمود. او بیان داشت که در آمریکا در سالهای ۱۹۸۱ و ۱۹۸۳ بدلیل عدم حمایت از حق اختراع ۶۵٪ ابداعات دارویی معرفی نگردید و به جامعه عرضه نگشت و بیش از ۶۰٪ آن ها نیز توسعه پیدا نکرد. داده های اخیر ثابت کرده است که حمایت از حق ثبت اختراع برای شرکت های داروسازی به نفع هر دو کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. شرکت های بزرگ بین المللی^۸ که در کشورهای توسعه یافته فعالیت می کنند در داروسازی دارای سیستم

^۱ Shahid Alikhan, ibid, p3

^۲ Ali Imam, ibid, p383

^۳ generic

^۴ (تنهایی، حسین، (۱۳۹۵) پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری، «چاشها و فرصتهای حقوقی موافقتنامه تریپس در مورد اختراعات دارویی برای کشورهای در حال توسعه»، ۴۹)

^۵ Martin, Anne St., The Impact Of Trade Related Aspects Of Intellectual Property Rights (Trips) On Access To Essential Medicines In The Developing World, A Major Qualifying Project Report submitted to the Faculty of WORCESTER POLYTECHNIC INSTITUTE, p46.

^۶ Getachew Mengistie, 2003, The impact of the international patent system on developing countries, WIPO, Acting Director General of the Ethiopian Intellectual Property Office, p26

^۷ Edwin Mansfield

^۸ ("TNCs")

های تولید بین المللی گسترده هستند.^۱ علاوه بر این، حمایت از ثبت اختراع قوی برای محصولات دارویی باعث افزایش رشد صنایع دارویی داخلی می شود. برای مثال، پس از بنیان نهادن حمایت قویتر ثبت اختراع برای داروها، ایتالیا افزایش چهار برابری تحقیق و توسعه دارویی را از ۱۲۳ میلیون لیر در سال ۱۹۷۸ به ۵۹۲.۳ میلیون لیر در سال ۱۹۸۸ تجربه نمود. برخی از کشورهای در حال توسعه نیز پس از بهبود سیستم های ثبت اختراع خود نتایج مشابهی به دست آورده اند. به عنوان مثال پس از تصویب قانون ثبت اختراع در مکزیک در سال ۱۹۹۱، سرمایه گذاری دارویی ایالات متحده در این کشور از ۱۷ میلیون دلار در سال ۱۹۹۰ به ۴۱ میلیون دلار در سال ۱۹۹۴ افزایش یافت.^۲

هند، یکی از کشورهایی که مسیر توسعه را به سرعت پیمود، قادر به جذب سرمایه گذاری های تحقیق و توسعه مبتنی بر سرمایه گذاری خارجی نبود که علت آن را می توان حمایت ضعیف از پتنت (حق اختراع) برای محصولات دارویی دانست. قانون اختراعات هند در سال ۱۹۷۰ پوشش ثبت اختراعات را برای محصولات دارویی محدود می کند و فقط طی یک دوره ۷ ساله مجوز اختراع پروسه را می پذیرد. لذا، تنها ۱۶ کشور از ۳۰ کشور بزرگ تولید کننده دارو در سال ۱۹۹۳ سرمایه گذاری مستقیمی در هند داشتند.

اما در مقابل کشورهای در حال توسعه اغلب در مقابل حمایت از پتنت برای محصولات دارویی مقاومت می کنند، صرفا به این دلیل که آن ها مردم زیادی دارند که از عهده پرداخت هزینه های بالایی که شرکت های چند ملیتی می خواهند برای داروهای اصلی دریافت کنند (به خصوص برای بیماریهای شایعی چون ایدز و دیگر بیماریها) بر نمی آیند. حتی اگر از پس چنین هزینه هایی نیز برآیند مشکل دیگری بروز خواهد کرد که آن امکان پرداخت هزینه کمتر برای موضوعات اساسی زندگی چون مسکن یا پوشاک خواهد بود.^۳

این دسته همچنین به اهمیت ساخت داروهای ضروری برای شهروندانشان به عنوان امر حاکمیت ملی تاکید می کنند به این دلیل که دول چنین کشورهایی نیاز دارند تا عملکرد مناسبی در برابر بیماری های فراگیر با هدف سلامتی مردمانشان از خود نشان دهند. به این دلیل که کشورهای در حال توسعه ای که حقوق مالکیت فکری را تصویب می کنند، برای موضوعات آموزشی باید مبلغ هنگفتی به ناشران بدهند تا به مردمان این کشورها آموزش دهند.

جاگدیش باگواتی که رهبر مبارزه با تجارت آزاد بود معتقد است که سیستم مالکیت فکری نباید ذیل اولین دور -دور اروگوئه- گنجانیده میشد. بر اساس نظر ایشان کشورهای در حال توسعه در پذیرش مالکیت فکری فریب خوردند.^۴ بر اساس نظر ایشان شرکت های دارویی و نرم افزاری راه خود را به سازمان تجارت جهانی با زور باز نمودند و آنرا تبدیل به آژانس امتیازی نمودند تا بتوانند تحریم های تجاری اعمال نمایند. او استدلال شرکت های دارویی را در خصوص اینکه آن ها به دلیل فقدان مالکیت فکری در کشورهای در حال توسعه عاجز از تحقیق و توسعه هستند مورد انتقاد قرار داد و معتقد است که این استدلال ناقص است زیرا این شرکتها پول بسیار پایینی برای پوشش هزینه هایشان در بازارهای کشورهای فقیر بدست می آورند.

ایشان پیشنهاد می دهد که دسترسی به داروهای عمومی تولید شده در اقتصادهای نوظهور مثل هند و برزیل باید برای کشورهای فقیر آزادانه صورت گیرد. باگواتی ایده های بسیار با ارزشی برای کشورهای در حال توسعه ارائه نمود که از سیستم تجارت جهانی استفاده میکند تا به توسعه اقتصادی این کشورها سرعت بخشد. کشورهای در حال توسعه می توانند بهتر سیستم های مالکیت فکری را درک کنند و به گونه ای مؤثرتر میتوانند آنرا مورد انتقاد قرار دهند به شرطی که سیستم تجاری بین المللی را درک نمایند و دریابند که چطور تغییرات آن میتواند منافع تمامی کشورها را تامین نماید.

از تمام استدلالاتی که فوقا به آن اشاره گردید می توان چنین نتیجه گرفت که به طور کلی اعطای حق اختراع و حمایت از آن باعث ایجاد قدرت انحصاری میگردد یعنی حقی انحصاری برای تولید و فروش این کالاها را به دارنده حق اختراع میدهد که این حق انحصاری در وهله بعد باعث افزایش قیمتی بالاتر از میزان قیمت رایج در بازار رقابتی آن کشور خواهد شد؛ اما اینها را می توان از اثرات فوری و کوتاه مدت حمایت از حق اختراع دانست. از سوی دیگر اما دیدگاهی بلند مدت در خصوص حمایت از حق اختراع وجود دارد که منافع کشورهای در حال توسعه را تقویت می کند. شرکتهای چند ملیتی بزرگ معتقدند که حمایت از حق اختراع در کشورهای در حال توسعه و دسترسی

¹ Maskus, Keith E. 1997, The Role of Intellectual Property Rights in Encouraging Foreign Direct Investment and Technology Transfer, University of Colorado, Boulder, Prepared for the Conference "Public-Private Initiatives After TRIPS: Designing a Global Agenda, p16

² Ali Imam, ibid, p385

³ Commission on Intellectual Property Rights (CIPR), (September 2002), the effect of IP on the economic development of developing countries, John Barton et al. Integrating Intellectual Property Rights and Development Policy, p36

⁴ Bhagwat, Jagdish, 1999, What Really Happened in Seattle, abbreviated version of this essay was published in The Financial Times, under the title "An Unjustified Sense of Victory", on Tuesday, December 21, p5.

آن‌ها به فناوری روز باعث می‌گردد تا تحقیق و توسعه در آن کشورها گسترش یابد که این تحقیق و توسعه منجر به نوآوری بیشتر در آن کشورهای میگردد. در نهایت با افزایش نوآوری در آن کشورها ما شاهد معرفی محصولات جدید تر و بهتری هستیم که جایگزین کالاهای سابق^۱ مورد حمایت حق اختراع^۲ میگردند که نتیجه آن افزایش رفاه مصرف کنندگان و توسعه کشورشان خواهد بود^۳. از طرفی دیگر اما شرکتهای چندملیتی نوپا و کشورهای توسعه یافته بیشتر بیم کپی برداری غیر قانونی از صنایع خود در کشورهای در حال توسعه ای را دارند که حمایت قوی از حق اختراع ارائه نمیدهند؛ اما این شرکتها واقفند که کشورهای در حال توسعه به شدت نیاز به فناوری روز دارند لذا از همین باب است که کشورهای توسعه یافته و شرکتهای بزرگی که در آن‌ها مستقر هستند متوسل به این استدلال می‌شوند که حمایت از حق اختراع باعث افزایش سرمایه گذاری خارجی و در نهایت توسعه کشورهای در حال توسعه میگردد.

ج. حمایت قویتر از حق اختراع برای عدم مهاجرت دانشمندان

گاهی اوقات بدلیل فقدان حمایت از ثبت اختراعات (پتنت) و ضعف اقتصادی، مخترعین یا محققان در کشورهای در حال توسعه ممکن است علاقه خود را به صرف تلاش های خود در کشورهايشان از دست بدهند و به دنبال فرصت های تحقیق و کسب و کار در کشورهای پیشرفته مانند ایالات متحده، بریتانیا، استرالیا و کانادا باشند. از سال ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۵ تقریباً ۵۶ درصد از تمام دریافت کنندگان دکترای مهندسی از دانشگاههای ایالات متحده تبعه کشورهای خارجی بودند^۴.

برای بهبود کیفیت زندگی و افزایش فرصت های شغلی در داخل کشور، کشورهای در حال توسعه باید از انتقال اولیه فناوری از کشورهای توسعه یافته برای استفاده از تکنولوژی ارزشمند در سطح ملی استفاده کنند. کشورهای در حال توسعه باید سیستم های حمایت از ثبت اختراع (پتنت) خود را بازسازی کنند تا بتوانند حمایت از پتنت را برای مخترعان خارجی فراهم گردانند و رشد اقتصادی مبتنی بر تکنولوژی خود در کشورهای در حال توسعه تسريع نمایند. در بلندمدت، این امر کیفیت زندگی در کشورهای در حال توسعه را بهبود می بخشد که به نوبه خود افراد با استعداد را برای اقامت و کار در کشورهای خود تشویق خواهد کرد و پیشرفت های تکنولوژیکی و سرمایه گذاری را تقویت خواهد نمود.

د. حمایت از حق اختراع و ابداعات مرتبط با نرم افزار

بیش از نیمی از ۱۷۶ کشور که حمایت از حق ثبت اختراع را ارائه می دهند، حداقل برای حفاظت از اختراعات مربوط به نرم افزار حمایتهایی را اعطا مینمایند. بر اساس موافقتنامه تریپس که اعضا ملزم به حمایت از حق اختراع در تمام زمینه های فناوری می باشند، گرایش عظیمی برای حمایت از حق اختراع در خصوص این ابداعات بوجود آمد.

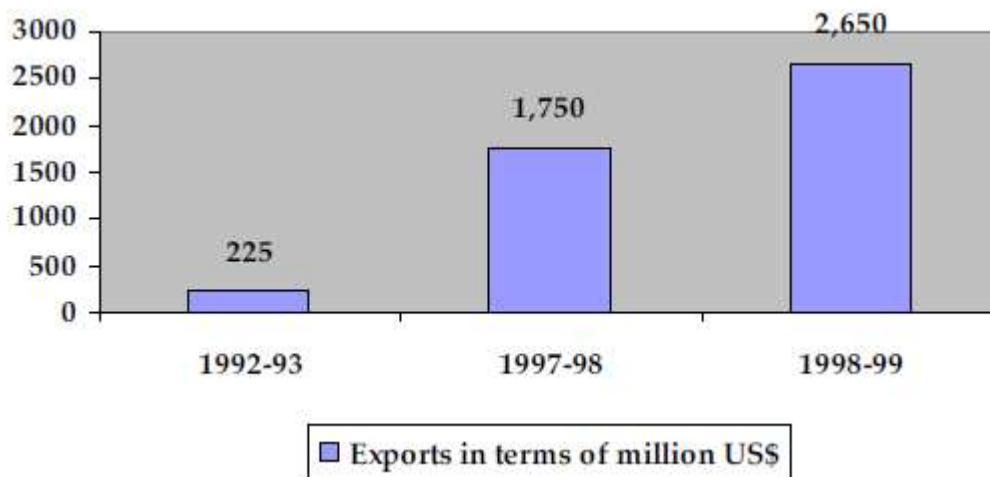
نمودار زیر نشان می دهد که در سال های اخیر، بسیاری از شرکت های نرم افزاری که در کشورهای توسعه یافته مستقر هستند، به دنبال سرمایه گذاری در کشورهای در حال توسعه ای هستند که نسبتاً دارای بازارهای اقتصادی قوی و سیستم های حمایتی حق اختراع مانند هند باشند. انتظار میرود که هند در چند سال آتی به عنوان یکی از قدرتمندترین کشورهای در زمینه فناوری اطلاعات باشد^۵.

¹ Goldberg, Pinelopi Koujianou, December 2009, Intellectual Property Rights Protection in Developing Countries The Case of Pharmaceuticals, Princeton University, NBER and BREAD, p4

² Ali Imam, ibid, p390

³, Ali Imam, ibid, p391

جدول شماره ۱: صادرات به میلیون دلار

ه: انتقال فناوری

انتقال تکنولوژی را می توان یکی دیگر از مزایای سرمایه گذاری خارجی دانست زیرا بنگاه های موجود در کشورهای توسعه یافته که تصمیم به ایجاد سرمایه گذاری خارجی در کشوری می کنند به تبع دلیل پایین بودن نیروی کار متخصص همزمان برخی از نیروهای متخصص خود را نیز به آن کشور عزیزت میدارند همچنین برخی از صنایع تخصصی و پیشرفته مربوط به صنعتی که قرار است در کشور میزبان شروع به تولید یا ارائه خدمت نماید را راهی آن کشور می کنند^۱. اگرچه یکی از اهداف شرکتهای چند ملیتی استفاده از نیروی کار ارزان و مواد اولیه است اما باید در نظر داشت که این کشورها متخصصین خود را نیز در برخی امور راهی کشورهای در حال توسعه می نمایند که همین امر باعث می گردد تا به مرور زمان همراه با تعامل متخصصین و صنایع خارجی با متخصصان داخلی تجربه و سطح اطلاعات تخصصی نیروهای داخلی افزایش یابد و درواقع در کنار انتقال فناوری از انتشار آن^۲ هم استفاده نمایند. ضمن اینکه باید به این نکته توجه داشت که اساس ورود انتقال تکنولوژی مبتنی است بر ایجاد فناوریهای تخصصی و پیشرفته که در آن کشور یافت نمیشود زیرا در غیر اینصورت نیازی به انتقال تکنولوژی در آن کشور نیست.

حمایت قوی از حق اختراع از دید کشورهای توسعه یافته ثبت بیشتر گواهی های حق اختراع در کشورهای در حال توسعه توسط شرکتهای چند ملیتی را در پی دارد و آنها به تبع تشویق میگردند تا فناوری های خود را در سطوح مختلف در اقسام متعدد به کشورهای در حال توسعه انتقال دهند^۳.

گفتار دوم: نظر مخالفان موافقتنامه تریپس و حق اختراع: دیدگاه کشورهای در حال توسعه

از طرفی کشورهای در حال توسعه بنا به دلایلی چون مشکلات زیر بنایی قادر به حمایت حداکثری از مالکیت فکری و خصوصاً حق اختراع نیستند^۱ و بنابر همین امر بیان می دارند که دلایل کشورهای توسعه یافته در راستای حمایت از ادعایی که مالکیت فکری (به خصوص حق

^۱ Jafarih, Hamid, JULY 2001, technology transfer to developing countries: A Quantitative approach, A Thesis submitted to the university of Salford in fulfilment of the requirement for the degree of doctor of philosophy, technology, information, management and economics , (T. I. M. E.) research institute , p72

^۲ انتشار تکنولوژی شامل کل فرایندی است که در آن دانش تکنولوژیکی به وجود آمده، انباشته شده و از طریق یادگیری تعاملی بین کنشگران متعدد انتشار می یابد.
(۹۶۹_۳_۸۱۳۷_۲_۹/Default.aspx?ID=۱http://www.jobportal.ir/s)

^۳. Hall, Bronwyn H, 2011, Does Patent Protection Help or Hinder Technology Transfer?, p21

اختراع) را باعث تسریع توسعه اقتصادی در کشورهای در حال توسعه میداند نه تنها کافی نیست بلکه از لحاظ اقتصادی نیز صحیح نمی باشد و در مقابل آن‌ها معتقدند که تصویب حمایت قوی از مالکیت فکری می‌تواند منجر به تعهدات مالی سنگینی شود که خود مانعی برای توسعه اقتصادی می‌گردد.^۲ و همچنین منجر به انحصار طلبی بیشتر شرکتهای بین المللی شود.^۳ با این حال بسیاری از کشورهای در حال توسعه با معرفی مالکیت فکری موافقت نمودند و به سازمان تجارت جهانی پیوستند و هر کدام با توجه به شرایط موجود در سطح جهانی و شرایط خود کشور میزبان تجربه مثبت و منفی را از این حمایت کسب کردند

مناسب است که دغدغه و نگرانی اصلی آن‌ها، در خصوص اینکه چگونه مالکیت فکری می‌تواند توسعه اقتصادی آن‌ها را محدود نماید را بررسی نماییم

الف. رانت انحصاری^۴

یکی از نکات اصلی که کشورهای در حال توسعه در این خصوص بیان میدارند این است که مالکیت فکری ایجاد شده برای حمایت از شرکتهای چند ملیتی منجر به ایجاد رانت می‌شود. پروفیسور کیت ماسکس^۵ توضیح می‌دهد که مالکیت فکری چطور می‌تواند باعث رانت انحصاری گردد و به اقتصاد کشورهای در حال توسعه آسیب برساند.

به عنوان مثال در نظر بگیرید که در کشور مکزیک در سال ۱۹۹۶ تنها ۳۸۹ گواهی انحصاری اختراع برای ساکنان آن کشور ثبت شد. این در حالی است که بیش از ۳۰۰۰۰ گواهی انحصاری حق اختراع در همان سال متعلق به اشخاصی از کشورهای دیگر مخصوصاً آمریکا و اتحادیه اروپا ثبت شده بود.^۶

واهمه ای که کشورهای در حال توسعه در خصوص حمایت همه جانبه از مالکیت فکری دارند این است که این حمایتها باعث ایجاد شرایط بازاری مستحکمی برای شرکتهای چندملیتی هستند که به تبع این شرایط میتواند منجر به وضعیت انحصاری برای آن شرکتهای شود و به همین دلیل آنها میتوانند به راحتی با کاهش تولید قیمت محصولی خاص را افزایش دهند. این نگرانی در کشورهای در حال توسعه بسیار شدید است، به این دلیل که سودهای مربوط به آن به خارج از کشور منتقل شده است و این امر نشانگر از دست دادن شرایط تجاری کشورهای وارد کننده تکنولوژی است که نهایتاً فرآیند رشد را کاهش میدهد.^۷

این وضعیت را می‌توان به طریق دیگری نیز تشریح نمود که کشورهای در حال توسعه از این بیم دارند که حمایت از پتنت در محصولات و تکنولوژی های جدید باعث حفظ انحصار جهانی شرکتهای چند ملیتی بزرگ شود و بنابراین هزینه های گزافی برای کالاهایشان -به دیگران- تحمیل کنند. نتیجتاً پتنت می‌تواند به عنوان ابزاری باشد که دیگران را از ساخت محصول و فروش آن در بازار منع نماید. این امر منجر به بهره برداری اندک از ابداعات در کشورهای در حال توسعه می‌شود^۸

در زمینه پتنت (گواهی انحصاری حق اختراع) در کشورهای در حال توسعه باید گفت آن‌ها عموماً متعلق به شرکتهای چند ملیتی واقع در کشورهای صنعتی هستند. این شرکتهای چند ملیتی می‌توانند قدرت انحصاری در بازارهای جهانی بدست آورند، آن هم صرفاً از طریق دارندگی مالکیت فکری. نتیجتاً آن‌ها می‌توانند قیمت بالاتری برای صدور مجوز بهره برداری (لیسانس) محصولاتشان برای کشورهای در

^۱ (ضامنی الهام، زمستان ۱۳۸۹، تحلیل اقتصادی حق اختراع، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی، دانشگاه علامه، ص ۱۱۹)

^۲ Barga, Carlos Alberto Primo, (1989), The Economics of Intellectual Property Rights and the GATT: A View from the South, Vanderbilt journal of transnational law, Vol 22, p243

^۳ Kondo, Edson Kenji, 1994, Ph.D, Patent laws and foreign direct investment: An empirical investigation, Thesis for the degree of Doctor of Philosophy, Harvard University, Order Number 9500182, p11

^۴ Rent Transfer.

^۵ Maskus.

^۶ The World Bank, 2002, Global Economic Prospects and the Developing Countries the International Bank for Reconstruction and Development/ the World Bank, p 136

^۷ Olwan, ibid, 110

^۸ Gutterman, Alan S. 1993, 'The North-South Debate Regarding the Protection of Intellectual Property Rights', Originally published in WAKE FOREST LAW REVIEW Wake Forest Law Review, University of Arkansas 89, 121-124

حال توسعه که ممکن است نیاز مبرمی به آن داشته باشند تعیین کنند و در آمد دریافت شده از این امور مستقیم به شرکتهای چند ملیتی میرسد به جای آنکه مجدداً در کشورهای در حال توسعه سرمایه گذاری شود.^۱

ب. هزینه های اداری بالا

دیگر استدلال برای عدم تصویب مقررات مالکیت فکری در تریپس برای کشورهای در حال توسعه، مخصوصاً کشورهای کمتر توسعه یافته این است که معرفی سیستم مالکیت فکری و اجرای آن هزینه های سنگین مالی را به آنها که تحمیل نمیکند نمیتوانند از عهده پرداخت آن برآیند برای مثال می توان از کشور سنگاپور نام برد که تحت هیچ شرایطی حاضر به اصلاح قانون کپی رایت خود نبود و تنها با فشار شدید آمریکا به این امر تن داد.^۲ در همین زمینه آنکتاد برخی از هزینه های تخمینی اداری را مطابق موافقتنامه تریپس در کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته نشان میدهد که ذیلاً به آن اشاره شده است:

در شیلی هزینه های ثابت از این بروز رسانی ۷۱۸۰۰۰ دلار تخمین زده شد و با هزینه های سالانه جمعا ۸۳۷۰۰۰ دلار تخمین زده شد. هزینه های ثابت مصری ها شاید ۸۰۰۰۰۰ دلار باشد که با هزینه اضافی سالانه برای آموزش حدود ۱ میلیون دلار میشود. هزینه پیش بینی شده اداری برای بنگلادش به منظور انطباق با موافقتنامه تریپس حدود ۲۵۰۰۰۰ دلار بود و هزینه بیش از ۱۰۱ میلیون دلار در سال برای امور قضایی، تجهیز و اجرایی لازم بود.^۳

هزینه های ایجاد و بروز رسانی سیستم های مالکیت فکری عبارتند از توسعه دفاتر ثبت و بررسی اختراعات و علائم تجاری، پذیرش سپرده گذاری، آموزش ارزیابان، قضات و وکلا، افزایش دادگاه ها به منظور مدیریت دعاوی مالکیت فکری و آموزش ماموران گمرکی و تعهدات مرزی و اقدامات اجرایی داخلی.^۴

رابرت شرود^۵ مفسر برجسته مباحث مالکیت فکری سیستم مالکیت فکری و هزینه های مرتبط با آن را مورد بررسی قرار داد. او اشاره نمود که: رژیم پتنت (حق اختراع) پرهزینه ترین شکل حمایت از نظر هزینه سیستمی است. البته جای سوال است که آیا کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته تمایلی دارند که چنین هزینه هایی را متحمل شوند؟ آیا آنها میتوانند به منافع اجتماعی بیشتری چون توسعه اقتصادی و سرمایه گذاری خارجی نائل گردند؟ علاوه براین، می توان اظهار داشت به نفع کشورهای در حال توسعه است که بجای سرمایه گذاری در مالکیت فکری در دیگر زمینه ها مثل بهداشت و سلامت و تحصیلات سرمایه گذاری کنند، به این دلیل که هردوی این موارد برای بقا، رفاه و توسعه آتی چنین کشورهایی ضروری است. البته از طرفی می توان استدلال نمود که کشورهای در حال توسعه می توانند به آسانی هزینه های اداری را تعدیل نمایند چه به صورت دریافت هزینه های ثبت مالکیت فکری و چه از طریق درخواست کمک های مالی از سازمانهای بین المللی که در زمینه حمایت از مالکیت فکری فعالیت دارند از جمله وایپو.

^۱ - همانطور که در بخشهای پیشین بیان نمودیم بانک جهانی مطالعه ای را در سال ۱۹۹۵ پس از انعقاد موافقتنامه تریپس برای ارزیابی اجاره پتنت مرتبط با حمایت قوی مالکیت فکری در ۲۸ کشور انجام داد. این مطالعه اینطور یافت که:

عمدتاً کشور آمریکا بیشترین درآمد را از انتقال اجاره با دریافت خالص حدوداً ۱۹۰۱ بلیون دلار در سال ... و آلمان هم درآمد خالصی بیش از ۶۰۷ بلیون دلار از مجموعه اسناد مربوط به پتنت بدست آوردند. این مطالعه نشان داد که بسیاری از کشورها افزایش خالص جریان (خروج، برون ریزی) اجاره پتنت را تجربه میکنند به این علت که آنها متمایلند تا تکنولوژی خالص را وارد کنند. کره حدود ۱۵۰۳ میلیارد دلار و چین حدود ۵۰۱ میلیارد دلار را در هر سال تجربه می کنند The World Bank, Global Economic Prospects and the Developing Countries (the International Bank for Reconstruction and Development/ the World Bank, 2002, p 137)

^۲ Peters, James W. (1986), 'Toward Negotiating a Remedy to Copyright Piracy in Singapore' 7 Northwestern Journal of International Law & Business 561, 563-569;

^۳ olwan, ibid

^۴ Maskus, K. Dougherty, S. and Mertha, A. (2005) Intellectual Property Rights and Economic Development in China, A copublication of the World Bank and Oxford University Press, p303

^۵ Sherwood

در حالی که دریافت هزینه برای ثبت می‌تواند به کاهش برخی هزینه‌های مالی کمک کند، این امر مورد تردید است که آیا هزینه‌های ثبت به تنهایی می‌تواند منابع مالی لازم برای ایجاد و نگه‌داری این خدمات را فراهم نماید؟ به علاوه درخواست از سازمان‌های بین‌المللی برای کمک مالی نمی‌تواند تصمیم معقولی باشد به این دلیل که چنین کشورهایی باید با دقت به استراتژی‌های بلندمدتی که می‌تواند پس از اتمام کمک‌های مالی از مالکیت فکری حمایت نماید بیاورند. هزینه‌های دیگری که کشورهای در حال توسعه باید با آن‌ها توجه کنند عبارتند از: هزینه‌های تحقیق و توسعه داخلی اضافی (زیاد) و از دست دادن احتمالی قدرت خرید مصرف‌کنندگان به دلیل بالا بودن قیمت که می‌تواند ناشی از انحصارگرایی باشد که به دلیل امتناع شرکتهای چند ملیتی از دادن لیسانس (مجوز بهره‌برداری) اتفاق بیفتد.^۱

البته شاید بتوان هزینه‌های ایجاد شده برای کشورهای در حال توسعه و مخالفت آن‌ها برای تن دادن به موافقتنامه تریپس را به نحوی دیگر تعبیر نمود. ممکن است کشورهای در حال توسعه حمایت ضعیفتر از مالکیت فکری را وسیله‌ای قرار دهند تا به فناوری‌های جدید دسترسی پیدا کنند و با مهندسی معکوس بتوانند ظرفیت فناوری‌های بومی خود را بهبود بخشند لذا اگر به حمایت قوی از مالکیت فکری همانند آنچه در موافقتنامه تریپس آمده است تن دهند، هزینه‌های آنان افزایش پیدا می‌کند و دیگر مهندس معکوس برای آن‌ها مقرون به صرفه نخواهد بود.^۲

با توجه به توضیحات ارائه شده و با توجه به نظرات کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته و انتقاداتی که نسبت به موافقتنامه تریپس صورت گرفته است، لازم است تا به بررسی تاثیر حمایت از حق اختراع و اثر گذاری آن بر سرمایه‌گذاری خارجی بپردازیم.

ج: انتقال فناوری:

در بحث انتقال فناوری و معامله با کشورهای توسعه یافته مشکلات جدی و قابل تاملی برای کشورهای در حال توسعه وجود دارد. این مشکلات را می‌توان اساساً به سه دسته تقسیم نمود. دسته اول که ناشی از نقص بازار فناوری است، دسته دوم که مربوط به فقدان تجربه و مهارت شرکتها و دستگاه‌های کشورهای در حال توسعه در تنظیم مفاد حقوقی برای فراگیری تکنولوژی و دسته آخر که مربوط به عملکرد هر دو دولت در حوزه حقوقی و اداری است که بر اجرای سیاست‌های ملی و روشهای طراحی شده برای تشویق جریان فناوری و بهره‌گیری آن توسط کشور در حال توسعه تاثیر می‌گذارد.^۳

از طرفی هزینه‌های بالای فناوری، فرآیند اکتساب آن را توسط کشورهای در حال توسعه کوچکتر و فقیرتر دشوار مینماید. ممکن است برخی از کشورها نیازهای ضروری خود را تنها از راه مذاکرات و از طریق کمک‌های مالی که از جانب دولت کشور در حال توسعه در کشورهای توسعه یافته یا سازمانهای دولتی آن کشور فراهم میشود کسب نمایند. برای آن دسته از شرکتها و نهادهای کشورهای در حال توسعه که امکان استفاده از تامین مالی خارجی را ندارند، شرایط اکتساب فناوریهای مناسب در تجارت بین‌الملل بار سنگینی را بر اقتصاد آن تحمیل می‌نماید مگر آنکه هزینه دسترسی به فناوری به صورت اقساط و در طی مدتی محدود قابل پرداخت باشد.^۴

برخی از اساتید نیز معتقدند اصولاً شرکتهای مالک تکنولوژی تحت هیچ شرایطی حاضر به واگذاری یا انتقال تکنولوژی خویش به کشور میزبان نمیشوند مگر در صورت کهنه شدن آن.^۵ در همین خصوص برخی از مطالعات نشانگر آن است که انتقال تکنولوژی از شرکتهای چند ملیتی به کشور میزبان تنها در شرایطی فراهم میگردد که توسعه سرمایه انسانی قادر به جذب و استفاده از فناوری و روشهای پیشنهادی باشد و بر همین اساس برخی چون بورنزین^۶ (۱۹۹۸) تصریح نمودند که تاثیر سرمایه گذاری مستقیم خارجی ارتباط مستقیمی با وجود

¹Maskus, Dougherty, and Mertha, ibid, p304

² WIPO, October 1, 2003, Assemblies of the Member State Of WIPO, Thirty-Ninth Series of Meetings, Geneva, p23

³ CORREA, CARLOS M, Review of the TRIPS Agreement: Fostering the Transfer of Technology to Developing Countries, TWN Trade & Development Series13, p2۲

⁴. CORREA, ibid, p24

^۵ (عامری، فیصل، پاییز و زمستان ۱۳۸۰، سرمایه گذاری مستقیم خارجی و نقش آن در انتقال تکنولوژی به کشورهای رشد یابنده، پژوهش حقوق عمومی- شماره ۵، ص ۳۹)

⁶ E. Borensztein

مهارت نیروی کار دارد زیرا در صورت ضعف در نیروی انسانی امکان جذب و استفاده از دانش انتقال داده شده بوسیله شرکت‌های چند ملیتی نیست.^۱

نتیجه گیری:

در این تحقیق مشخص شد که اصولاً عقاید کشورهای در حال توسعه مبتنی بر حمایت حداکثری از حق اختراع و به طور کلی مالکیت فکری است. آن‌ها برای باور خود دلایلی اعم از تجربی و نظری دارند از جمله اینکه معتقدند حمایت از حق اختراع می‌تواند خلاقیت و نوآوری را در کشورهای در حال توسعه افزایش دهد و باعث بهبود وضعیت رقابتی در بازار کشورهای در حال توسعه گردد زیرا با وجود بنگاه‌های خارجی با فناوری برتر، بنگاه‌های داخلی برای بدست آوردن منافع بیشتر و عقب نماندن از بازار رقابتی سعی می‌کنند محصول خود را به نحو مطلوب و با کیفیت بالاتری در اختیار مشتریان قرار دهند، یا اینکه حمایت از حق اختراع می‌تواند سرمایه‌گذاری خارجی بیشتری را برای کشورهای در حال توسعه کسب نماید زیرا با افزایش حمایت از حق اختراع بنگاه‌های خارجی جذب بازار چنین کشورهایی میشوند و سعی میکنند تا سرمایه‌گذاری خود را در آن کشورها بهبود بخشند. اما در مقابل هستند کشورهایی که معتقدند حمایت از حق اختراع نه تنها کمکی به توسعه و افزایش سرمایه‌گذاری خارجی کشورهای در حال توسعه نمی‌کند بلکه مانعی در تحقق نیل به این هدف محسوب می‌گردد. این دسته از کشورها بیان میدارند که حمایت قوی از حق اختراع منجر به انحصار طلبی هرچه بیشتر شرکت‌های بین‌المللی در آن کشورها می‌گردد زیرا بازار داخلی چنین کشورهایی توان رقابت با بنگاه‌های خارجی را نخواهد داشت و اگر حمایت قوی‌تر از حق اختراع نیز در دستور کار آن‌ها قرار گیرد آن‌ها صرفاً به انحصار هرچه بیشتر شرکت‌های بین‌المللی کمک می‌کنند و هیچ گامی در جهت توسعه خود برنداشته‌اند. درواقع عده‌ای از اندیشمندان برخلاف نظر کشورهای توسعه یافته معتقدند که حمایت از حق اختراع باعث تشویق به نوآوری در کشورهای در حال توسعه نمیشود و صرفاً مشوقی برای مخترعانی است که در کشورهای توسعه یافته فعالیت میکنند زیرا حقوق ناشی از اختراع، انحصاری است و این اجازه برای اشخاص دیگری وجود ندارد تا بتوانند آن را بهبود بخشند. همچنین دامنه این گواهی‌های اختراع نیز معمولاً بسیار گسترده است لذا این امر که حمایت از حق اختراع تأثیر بسزایی بر تشویق نوآوری اندیشمندان کشورهای در حال توسعه است از نظر این اشخاص رد می‌گردد. آن‌ها همچنین هزینه‌های اداری بالا را دلیلی بر عدم اتخاذ چنین راهبردی میدانند، زیرا کشورهای در حال توسعه اصولاً توانایی اختصاص دادن منابع مالی بالایی برای چنین حمایت‌هایی که نتیجه آن نیز هم مورد مناقشه است ندارند. آنچه که از این تحقیق و بنابر بررسی‌های صورت گرفته توسط سایر محققین بدست می‌آید آن است که حمایت قوی از مالکیت فکری (به خصوص حق اختراع) انگیزه لازم و کافی برای تصمیم‌گیری در خصوص سرمایه‌گذاری شرکت‌های چند ملیتی در کشورهای در حال توسعه و به تبه انتقال فناوری و افزایش سطح اشتغال و.. نیست و به تنهایی نمیتواند بیانگر سطح توسعه‌ای کشور باشد بلکه این وضعیت به عوامل متعددی بستگی دارد. به عنوان مثال در بخش سرمایه‌گذاری برای صنایع دارای فناوری اندک که منجر به توسعه چشمگیری در کشورهای در حال توسعه نمی‌گردد، این حمایت‌ها اصولاً تأثیری نخواهد داشت، اما اگر فناوریهای موجود پیچیده بوده و در عین حال به راحتی نیز قابل کپی برداری باشند و کشور میزبان نیز دارای ظرفیت علمی بالایی برای کپی برداری باشد، در آن هنگام ممکن است (آن هم نه لزوماً) یکی از عناصر تعیین‌کننده برای سرمایه‌گذاری خارجی، حمایت از حق اختراع باشد. لذا تأثیر مثبت حمایت از حق اختراع با وجود شرایط خاصی کاملاً موجه و منطقی است اما این امر بدان معنا نیست که هر کشوری در هر شرایطی با حمایت از حق اختراع بتواند به افزایش سطح توسعه دل ببندد.

^۱ E. Borensztein, J. De Gregorio, J-W. Lee, (1998), How does foreign direct investment affect economic growth, Economics Department, Korea University and NBER, Seoul 136-701 Korea Journal of International Economics 45,p134, 135, 115

فهرست منابع:

- عامری، فیصل، پاییز و زمستان ۱۳۸۰، سرمایه گذاری مستقیم خارجی و نقش آن در انتقال تکنولوژی به کشورهای رشد یابنده، پژوهش حقوق عمومی- شماره ۵، ص ۳۹
- تنهایی، حسین، (۱۳۹۵) پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری، «چاشها و فرصتهای حقوقی موافقتنامه تریپس در مورد اختراعات دارویی برای کشورهای در حال توسعه»، (۴۹)
- ضامنی الهام، زمستان ۱۳۸۹، تحلیل اقتصادی حق اختراع، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی، دانشگاه علامه، ص ۱۱۹
- Magic, Peter, International Technology Transfer, & Intellectual Property Rights, 2003, p5
- Olwan, Rami.M (2012) "IP and DEVELOPMENT, Theory and Practice", springer, Faculty of Law, Queensland University of Technology (QUT), p132-133
- Stiglitz, Joseph E. 2008, Economic University Professor, Columbia University, FOUNDATIONS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS, DUKE LAW JOURNAL, p1724
- Imam, Ali, 2005 how patent protection helps developing countries, Aipla Quarterly Journal, Volume 33, Number4, p380
- Shahid Alikhan, 2000, Socio-Economic Benefits of Intellectual Property Protection in Developing Countries, WIPO library, p2
- Martin, Anne St., The Impact Of Trade Related Aspects Of Intellectual Property Rights (Trips) On Access To Essential Medicines In The Developing World, A Major Qualifying Project Report submitted to the Faculty of WORCESTER POLYTECHNIC INSTITUTE, p46.
- Getachew Mengistie, 2003, The impact of the international patent system on developing countries, WIPO, Acting Director General of the Ethiopian Intellectual Property Office, p26
- Maskus, Keith E. 1997, The Role of Intellectual Property Rights in Encouraging Foreign Direct Investment and Technology Transfer, University of Colorado, Boulder, Prepared for the Conference "Public-Private Initiatives After TRIPS: Designing a Global Agenda, p16
- Commission on Intellectual Property Rights (CIPR), (September 2002), the effect of IP on the economic development of developing countries, John Barton et al. Integrating Intellectual Property Rights and Development Policy, p36
- Bhagwat, Jagdish, 1999, What Really Happened in Seattle, abbreviated version of this essay was published in The Financial Times, under the title "An Unjustified Sense of Victory", on Tuesday, December 21, p5.
- Goldberg, Pinelopi Koujianou, December 2009, Intellectual Property Rights Protection in Developing Countries The Case of Pharmaceuticals, Princeton University, NBER and BREAD, p4
- Jafarieh, Hamid, JULY 2001, technology transfer to developing countries: A Quantitative approach, A Thesis submitted to the university of Salford in fulfillment of

- the requirement for the degree of doctor of philosophy, technology, information, management and economics , (T. I. M. E.) research institute , p72
- Hall, Bronwyn H, 2011, Does Patent Protection Help or Hinder Technology Transfer?, p21
 - Barga, Carlos Alberto Primo, (1989), The Economics of Intellectual Property Rights and the GATT: A View from the South, Vanderbilt journal of transnational law, Vol 22, p243
 - Kondo, Edson Kenji, 1994, Ph.D, Patent laws and foreign direct investment: An empirical investigation, Thesis for the degree of Doctor of Philosophy, Harvard University, Order Number 9500182, p11
 - The World Bank, 2002, Global Economic Prospects and the Developing Countries the International Bank for Reconstruction and Development/ the World Bank, p 136
 - Gutterman, Alan S. 1993, 'The North-South Debate Regarding the Protection of Intellectual Property Rights', Originally published in WAKE FOREST LAW REVIEW Wake Forest Law Review, University of Arkansas 89, 121-124
 - The World Bank, Global Economic Prospects and the Developing Countries (the International Bank for Reconstruction and Development/ the World Bank, 2002, p 137
 - Peters, James W. (1986), 'Toward Negotiating a Remedy to Copyright Piracy in Singapore' 7 Northwestern Journal of International Law & Business 561, 563-569;
 - Maskus, K. Dougherty, S. and Mertha, A. (2005) Intellectual Property Rights and Economic Development in China, A copublication of the World Bank and Oxford University Press, p303
 - WIPO, October 1, 2003, Assemblies of the Member State Of WIPO, Thirty-Ninth Series of Meetings, Geneva, p23
 - CORREA, CARLOS M, Review of the TRIPS Agreement: Fostering the Transfer of Technology to Developing Countries, TWN Trade & Development Series13, p22
 - E. Borensztein, J. De Gregorio, J-W. Lee, (1998), How does foreign direct investment affect economic growth, Economics Department, Korea University and NBER, Seoul 136-701 Korea Journal of International Economics 45, p134, 135, 115

abstract

TRIPs Agreement introduced intellectual property rights (IPRs) into the multilateral trading system for the first time during the Uruguay Round of world trade negotiations. There is considerable dialogue regarding the effect of intellectual property rights (and patents) on economic development. Developed countries, such as the United States, own the majority of IPRs, and consequently consider intellectual property (IP) protection crucial to their continued financial well-being. In response to growing pressure to improve their protection of IP, less-developed countries are voicing their concern that strong IPRs inhibit their economic development. As the international community continues to seek universal uniformity in IP protection, an understanding of the effect IPRs have on economic development is vital. It seems that the positive effect of TRIPs agreement depends on the approach and the way that the developing countries use and accept it.

Key words: TRIPs agreement, development, patent

